

เอ็มเอ็น เชียงแสน จากชัดเจน สุไฟเราะ

หนึ่งในบรรดาตัวพิมพ์ไทยเส้นสม่ำเสมอที่อ่านสบาย
ดูเป็นกลางมาก คือตัวพิมพ์โมนโไทป์บาง
ต้นกำเนิดของตัวพิมพ์เชียงใหม่

During the heyday of Monotype, two new even-stroke fonts were introduced to Thailand's printing industry. The faces, called Monotype Light (16 pt) and Monotype Medium (36 pt) and crafted by Bhira T. Suwan for book composition, gained wide popularity and were also cast as metal type. With nearly identical glyph sets — although the Light version had a more graceful feel to it — both faces had good legibility.

The Light version was then recast as photo-type, and renamed Chiangsaen, by Manop Srisomporn who subsequently rendered it a PostScript font with the name EAC Chiangsaen. Attractive letterforms and high legibility were attributes that made the digitized Chiangsaen one of the most widely used book fonts during the early days of desktop publishing. From the days of PostScript through to Unicode, the font was re-released as UPC Vanilla and bundled as a system font for Microsoft Windows under the name UPC Vanilla.

No further improvement was made to UPC Vanilla when it was re-configured as OpenType, but its predecessor was released as a free-use font called TF Chiangsaen. Structural drawbacks from earlier versions of the fonts remained un-corrected; for example: the width of their numerals were larger in bold than the corresponding regular (which made them unsuitable for accounting use as the numerals would not align when set in columns); tracking of the Latin characters was too tight for a text font, the Light weight was not properly designated, and the Bold type either had excessive stroke widths that clogged up loops and counters, or insufficient weight.

For this latest makeover, the new glyphs were based on those of the original Chiangsaen Light. Then more weights were added, including Regular and Bold as well as their corresponding Italics – to make up a total of six styles in a family called MN ChiangSaen. In addition, the crowns of letters ช and ๕ were redrawn to minimize visual confusion, and some of the glyphs were reshaped for improved eye appeal.

This revival of an attractive book face of yesterday, embodied in MN ChiangSaen, should provide Thai designers with yet another smart option for today's type composition.

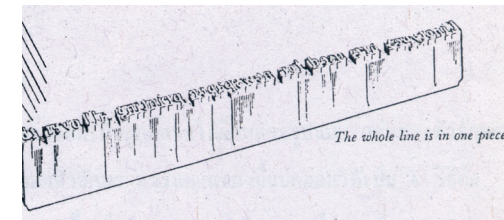
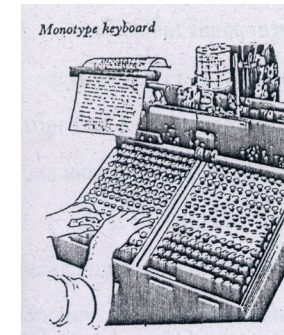
โมนโไทป์ คืออะไร?

สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ จำนวนมากมายเกิดขึ้นจากหลักการง่ายๆ โดยการเอาสิ่งที่มีอยู่แล้ว 2 อย่างมารวมกัน. ตัวเรียงพิมพ์ตะกั่วเดิมที่หล่อตัวอักษรให้หยิบเรียงด้วยมือที่ละตัวนั้นอยู่ในยุคสมัยเดียวกับเครื่องพิมพ์ดีดโบราณ นักออกแบบจึงเกิดความคิดว่าน่าจะมีเครื่องเรียงตัวพิมพ์ตะกั่วแบบป้อนคำสั่งผ่านแป้นพิมพ์ดีด และกลายมาเป็นที่มาของเครื่อง Monotype ตัวพิมพ์จะถูกหล่อออกมาทีละบรรทัดตามอักษรที่พิมพ์สั่งผ่านแป้นพิมพ์ ทำให้งานพิมพ์รวดเร็วและสวยงามเป็นระเบียบ ตอบสนองการแข่งขันธุรกิจสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันที่ขายความสดใหม่ของข่าว.

กำเนิดอักษรใหม่ ในกองตำราเรียน

เครื่องโมนโไทป์นำเข้ามาใช้ครั้งแรกโดยไทยวัฒนาพานิช ในปี พ.ศ.2500. คุณพีระ ต.สุวรรณ บุตรชายเจ้าของกิจการเป็นผู้ลงมือออกแบบตัวพิมพ์ใหม่ 2 ชุดด้วยตนเอง คือ 'โมนโไทป์บาง' ขนาด 16 พอยท์ และ 'โมนโไทป์กลาง' ขนาด 36 พอยท์. ตัวพิมพ์โมนโไทป์บางได้เปลี่ยนโฉมตำราเรียนของ ทพพ. ใหม่ให้ดูเป็นระเบียบสวยงามเกินหน้าใครๆ.

ในที่สุด โรงหล่อแบบตัวพิมพ์เทคโนโลยีเก่าก็ต้องผลิตตัวเรียงตะกั่วแบบโมนโไทป์ออกมาสนองความต้องการ. แบบโมนโไทป์บางที่เป็นตัวเรียงด้วยมือเริ่มเข้าแทนที่ตัวพิมพ์เส้นบางเดิมๆ ในฐานะ 'ตัวบางใหม่'. ส่วนแบบตัวกลางถูกนำมาขายเป็นตัวดีเซลเพลย์จาก 48 พอยท์ ไล่ลงมาเป็นตัวพิมพ์.

แป้นพิมพ์โมนโไทป์ (Monotype Keyboard)
เรียงพิมพ์ป้อนคำสั่งเครื่องหล่อ (Monotype Caster)
ได้แม่พิมพ์ออกมาทีละบรรทัด

ฝ.ศ. (ฝรั่งเศส)	ด	ค	จ	ม
โมนโไทป์บาง	ด	ค	จ	ม
เชียงใหม่	ด	ค	จ	ม

เปรียบเทียบความสัมพันธของอักษร
ระหว่างตัวพิมพ์ 3 ยุคสมัย

หนึ่งบวกหนึ่ง มากกว่าสอง

ผมมีเพื่อนเป็นวิศวกรอยู่หลายคน ในจำนวนนี้บางคน drawing แม่นกว่าผม หลายคนเล่นดนตรีได้ดีกว่าผม (เพราะผมเป็นเบ็ต!) ไม่ต้องแปลกใจว่าทำไมโมนโไทป์ทั้ง 2 น้ำหนัก จึงช่วงชิงความนิยมได้รวดเร็ว จนร้านผลิตตัวเรียงตะกั่วแบบเดิมต้องทำตาม เพราะคุณพีระ ต.สุวรรณ ผู้ออกแบบตัวพิมพ์ทั้งสองก็เป็นวิศวกรเช่นกัน. เมื่อความรู้ทางวิศวกรรมกับสุนทรียศิลป์รวมอยู่ในบุคคลเดียวกัน จึงมีโอกาสสร้างงานตัวพิมพ์ ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ได้ผลลัพธ์ดีกว่าคน 2 คนที่ถนัดคนละด้านทำงานด้วยกัน เพราะไม่เกิดความคลาดเคลื่อนจากการสื่อสารนั่นเอง.

พีชัดเจน กับ น้องไฟเราะ

ตัวโมนโไทป์กลางที่คุณพีระ ออกแบบไว้เน้นเป็นการนำแบบตัวเรียงพิมพ์ตะกั่วหลาย ๆ ชุดมา 'ร้อนตะแกรง' เลือกเอาเฉพาะตัวอักษรที่มีการแก้ปัญหาการอ่านได้ดีเป็นที่ประจักษ์แล้วมาปรับปรุงใหม่รวมเข้าไว้ด้วยกัน. ที่สำคัญคือ อักษรตัวที่ทำขึ้นมาใหม่สามารถอยู่ร่วมกับตัวที่เคยเห็นมาก่อนดังกล่าวได้อย่างกลมกลืน.

ส่วนตัวโมนโไทป์บาง ซึ่งดูเฟิน ๆ คล้ายกับโมนโไทป์กลางนั้น คุณพีระเพิ่มความอ่อนช้อยเข้าไปเพียงเล็กน้อย. ลองสังเกตอักษร จ ของโมนโไทป์กลาง จะมีเส้นคอคงจากหัวขนานกับเส้นหลังที่ลากตั้งฉากขึ้นไปเหมือน จ ของตัวพิมพ์ ฝ.ศ. ขณะที่ จ ของโมนโไทป์บาง คอจะโค้งยื่นไปด้านหน้าเล็กน้อย เป็นต้น.

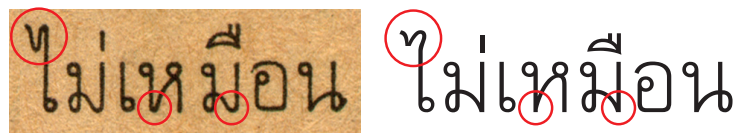
ถ้าเปรียบงานทั้ง 2 ชิ้นของคุณพีระ เป็นคนแล้ว ตัวกลางคือ นายชัดเจน ที่เรียนวิธีออกเสียงจากการฟังครูหลายท่าน ส่วนตัวบางคือ นายไฟเราะ ที่สื่อสารได้ดีใกล้เคียงนายชัดเจน แต่น้ำเสียงนุ่มนวลกว่า.

เชียงใหม่ ลูกสาวคนสวย

เมื่อระบบการพิมพ์ออฟเซ็ทใหม่เข้ามาแทนที่พร้อมกับเครื่องเรียงพิมพ์ด้วยแสงที่มี out put เป็นแผ่นโบร์ไมต์นำไปทำอาร์ตเวิร์คถ่ายทอดแบบลงแม่พิมพ์แผ่นโลหะ แบบตัวเรียงพิมพ์ตะกั่วเดิมที่คนนิยมจึงถูกทำใหม่เป็นตัวเรียงคอมพิวเตอร์กราฟิค. ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ อ.มานพ ศรีสมพร คือหนึ่งในบุคคลที่เข้ามาจับบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ตัวพิมพ์ตะกั่วเก่า ๆ ไว้มากมาย ในจำนวนนั้นก็มีแบบโมนโไทป์บาง และกลางของคุณพีระรวมอยู่ด้วย โดยใช้ชื่อใหม่ว่าแบบ เชียงแสน และ พิมพ์ตามลำดับ.

กขขคคฆงจฉชฌณญฎฐฏฒณดตถทณ กขขคคฆงจฉชฌณญฎฐฏฒณดตถทณ กขขคคฆงจฉชฌณญฎฐฏฒณดตถทณ

MN ChiangSaen Light, MN ChiangSaen, MN ChiangSaen Bold

โมนโฑบง

เชยงสน

ถ้าเทียบกันอักษรต่ออักษรแล้ว เชียงแสนไม่เหมือน โมนโฑบงบางเสียทีเดียว มีท่วงทำนองอ่อนช้อยกว่า และมากพอจนถือเป็นตัวอักษรชุดปรับปรุงใหม่ได้ ถ้าโมนโฑบงของคุณพระเป็นแม่(แบบ) เชียงแสนของ อ.มานพ น่าจะเป็นลูกสาวที่อ่อนหวานกว่าแม่เล็กน้อย ยกตัวอย่างอักษร ค ของโมนโฑบงจะมีเส้นคอคลาก ตังลงมาเป็นเส้นหน้า (เหมือนตัวตะกั่ว ฝ.ศ. โบราณ) หรือจะพูดว่า มีหัวติดเส้นหน้าโดยไม่มีเส้นคอกก็ไม่ผิด ส่วน ค ของเชียงแสนมีหัวอยู่ประมาณกลางตัว เห็น เส้นคอคโค้งลงหาเส้นหน้าชัดเจน (เหมือนลายมือเขียน บรรจงทั่วไป).

มุมแหลม กับ จ้าหมึก

ตัวอักษรของโมนโฑบงบาง และเชียงแสนที่ต่างกันมากที่สุดคือ สระไอ. ของโมนโฑบงบางปลายหางจะ หักกลับแหลม แต่ของเชียงแสนกลับเปิดกว้างกว่าอย่าง เห็นได้ชัด. อย่างไรก็ตาม มุมที่เส้นฐานของอักษร ม ในแบบตัวพิมพ์คู่นี้กลับเป็นไปในทางตรงข้าม. ม ของโมนโฑบงบางจะลบมุมที่ฐาน (เหมือน ม ของ ฝ.ศ.) แต่ของเชียงแสนกลับแหลม อธิบายได้ว่าในยุคตัว เรียงพิมพ์ตะกั่ว (ทั้งเรียงมือและเรียงผ่านแป้นพิมพ์) เทคโนโลยีการพิมพ์ยังไม่ละเอียด ประกอบกับกระดาษ ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นชนิดไม่เคลือบผิว นักออกแบบจึง พยายามลบมุมแหลมที่เกิดจากเส้นทแยง เพื่อลด

โอกาสหมึกท่วมเป็นจ้ำ. ส่วนเชียงแสนเกิดมาในยุคตัว เรียงพิมพ์ด้วยแสงที่ใช้กับระบบการพิมพ์คุณภาพสูงขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องขยายมุมของตัวอักษรเพื่อลด จ้าหมึกจึงลดน้อยลง.

แม้แต่อักษร ห ของโมนโฑบงบาง คุณพระก็ได้ริเริ่ม เปิดมุมแหลมที่ฐานให้กว้างออก ซึ่งดูแปลกใหม่ไม่พบ ในตัวพื้นอื่นมาก่อน. อ.มานพได้แก้ ห ของเชียงแสน ให้มุมที่ฐานแหลมเป็นธรรมชาติลายมือเขียน เช่นเดียวกับที่แก้ ม.

สร้างใหม่ โดยช่างเก่า

ยุคสมัยตัวเรียงพิมพ์ด้วยแสงช่างสั้น เทคโนโลยี เปลี่ยนเร็ว เกิดฟอนท์แบบ PostScript เข้ามาแทนที่. ฟอนท์ที่เทคโนโลยีเก่าถูกเร่งเวลาให้ต้องสร้างใหม่เพื่อ รองรับการใช้งานของนักออกแบบที่สามารถเลือกฟอนท์ เองผ่านเคียบอร์ดหน้าจอกอมพิวเตอร์. ตัวพิมพ์เก่าหลาย ตัว รวมทั้งเชียงแสนถูกสร้างใหม่โดย อ.มานพ ศรีสมพร คนเดิมเป็น EAC ChiangSaen โดยที่งานไม่มีความ จำเป็นต้องแตกต่างจากต้นฉบับตัวเรียงพิมพ์ด้วยแสง. แต่หลายคนอาจรู้จักแบบตัวพิมพ์เชียงแสนภาคดิจิทัล ผ่านฟอนท์เสมือนชื่อ UPC Vanila มากกว่า เพราะ ฟอนท์ตระกูลนี้ พ่วงมากับ Microsoft Windows.

ถึงเวลาย้ายบ้าน

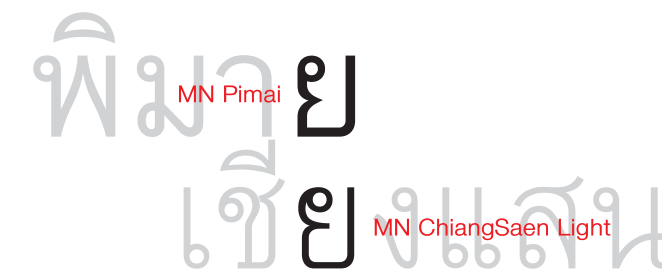
ยุคฟอนท์ PostScript ของไทยเกิดขึ้นประมาณ ปี พ.ศ.2530 อยู่ได้ 10 ปีเศษ ต้องเปลี่ยนเข้าสู่ยุค Opentype ทำให้ต้องโยกย้ายสำมะโนครัวตัวพิมพ์ ขนาดใหญ่อีกครั้ง จากตาราง ASCII ไปอยู่ในตาราง Unicode แทน. นอกจาก UPC Vanila เดิมจะถูก แปลงเป็น Opentype ให้ใช้งานต่อไปได้แล้ว ยังมี TF Chiangsaen ทำออกมาเป็น Opentype ให้ใช้งานฟรี. อย่างไรก็ตาม พบว่าปัญหาเดิม ๆ ที่ตกค้างจาก EAC Chaingsaen ฟอนท์ PostScript ต้นแบบกลับไม่ได้รับการแก้ไข!

บปพพพภมยรฤลภาวศษสหพือฮ บปพพพภมยรฤลภาวศษสหพือฮ บปพพพภมยรฤลภาวศษสหพือฮ

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙

16 พอยท์ The quick brown fox jumps over the lazy dog.
16 พอยท์ The quick brown fox jumps over the lazy dog.
16 พอยท์ The quick brown fox jumps over the lazy dog.

เปรียบเทียบชุดอักษรลาตินใน UPC Vanila (บน) TF ChiangSaen (กลาง) และ MN ChiangSaen Light (ล่าง) ที่ขนาด 16 พอยท์เท่ากัน

MN Pimai

MN ChiangSaen Light

EAC Chaingsaen

แทนด้วย MN ChaingSaen Light

ฟอนท์ส่วนใหญ่ที่ อ. มานพ ทำไว้ตั้งแต่ต้นยุค PostScript ล้วนถูกนำไปทำใหม่เป็น Unicode โดยไม่ได้แก้ปัญหา จึงเป็นที่มาของโครงการปรับปรุง ฟอนท์ PostScript ที่ อ.มานพทำไว้ทั้งหมดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภายใต้ชื่อชุด MN 100 styles by DB.

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าเชียงแสนถือกำเนิดมาจากตัว โมนโฑบงบาง จึงใช้ชื่อ MN ChaingSaen Light แทน ตัวบางเดิมที่ชื่อ EAC Chiangsaen. (ทั้ง UPC Vanila และ TF Chaingsaen ไม่มีชื่อตัว Light ใช้น้ำหนักบาง เป็น Regular เลย) UPC Vanila Bold เกิดจากการนำ ตัวบางมา stroke ให้หนาจนหัวอักษรตัน ขณะที่ TF Chaingsaen Bold มีเส้นหนาไม่พอเน้น. จึงปรับปรุง แก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ MN ChaingSaen Bold จากนั้นเพิ่ม ตัว Regular เข้าไประหว่างกลาง.

แก้อังกฤษที่ขีดเกิน

อักษรลาตินของ UPC Vanila และ TF Chaing-saen นอกจากมีขนาดเล็กเกินไปแล้ว ยังมีช่องไฟชิด กันมากเกินไปจนกว่าจะใช้เป็น text. ใครที่เอา 2 ฟอนท์นี้ไป ใช้งาน 2 ภาษา แบบไทยครึ่งอังกฤษครึ่ง พบว่าคนไทย อ่านไทยสบาย แต่จะสร้างหายนะให้สายตาฝรั่ง! จึง ถือโอกาสแก้ปัญหาของไฟอักษรลาตินไปพร้อมกันใน MN ChaingSaen ทั้ง 3 น้ำหนัก.

สวยด้วยศัลยกรรม

เพื่อให้สวยไม่น้อยหน้าไปกว่า EAC Chaingsaen แม่(แบบ) จึงมีการทำศัลยกรรมตกแต่งเล็กน้อย ใน MN ChaingSaen เช่น การขยายสัดส่วนความกว้างของ ชุดอักษรโดยรวมขึ้นมาเล็กน้อย ไม่ให้สายตาแฟน ๆ ที่เคยใช้จับได้ แต่มีส่วนช่วยให้โปร่งพอที่จะทำ Regular และ Bold ได้ราบรื่นขึ้น.

จากชัดเจน สู่ไพเราะ

ตัวโมนโฑบงบางที่คุณพระ ต.สุวรรณ วางรากฐาน ความชัดเจนไว้ ถูกต่อยอดมาถึงรุ่นหลานที่พูดจาไพเราะ นำฟังขึ้น เพราะมีเสียงหนักเบา 3 ระดับให้เลือก.

ใครที่เคยเจอปัญหาว่า เชียงแสน บางเกินกว่าจะใช้ เป็นตัวพื้นขนาดเล็ก ๆ หรือไม่มีตัวเน้นที่ตีพอ ตอนนี้มี MN ChaingSaen 3 น้ำหนัก พร้อมตัวเอนรวมเป็น 6 สไตล์ ให้ทดลองใช้ฟรีแล้ว.

โหลดได้จาก www.dbfonts.biz ที่นี่ ที่เดียว.